

Miloš Bučko

Etika a psychológia policajnej práce na SOŠ PZ v Pezinku

Anotácia: Príspevok sa zaoberá vzdelávaním príslušníkov PZ z oblasti etiky, psychológie a sociológie na vyučovacom predmete etika a psychológia policajnej práce na Strednej odbornej škole PZ v Pezinku.

Kľúčové slová: etika, psychológia, sociológia, vzdelávanie.

Úvod

Vyučovací predmet etika a psychológia policajnej práce (ďalej len „EPP“) je teoreticko-praktickým predmetom, ktorého cieľom je rozvoj komunikačných, sociálnych, personálnych, občianskych a iných kompetencií poslucháčov založených na vedomostiach, zručnostiach a postojoch k sebe samým, k povolaniu policajta, k občanom a osobám minoritných komunit a skupín.¹

Výučba sa zameriava na základné princípy a poznatky z etiky, psychológie a sociológie a ich následné využitie v každodennom styku s občanmi cez problematiku komunikácie s rôznymi typmi osôb, ľudských práv, vzťahov k menšinám, sociálnych deviácií a sociálno-patologických javov v spoločnosti, davovej psychózy či záťažových situácií. Na tomto predmete poslucháči získavajú aj informácie o vhodnom správaní sa policajtov pri vykonávaní služobnej činnosti a služobných zákrokov, ale aj riešení medziľudských konfliktov.

Teoretická výučba jednotlivých tematických celkov sa dopĺňa praktickými a integrovanými cvičeniami, ktoré sa vykonávajú v učebniach a v špecializovaných učebniach. Učitelia dopĺňajú teoretické učivo konkrétnymi modelovými príkladmi týkajúcimi sa preberanej problematiky.²

Napriek tomu, že je vyučovací predmet EPP zaradený do systému vzdelávania príslušníkov PZ už dlhé roky, často sa stretávam s názormi policajtov a odborníkov z oblasti policajných alebo právnych vied, že je tento predmet pre policajtov v rámci základnej policajnej prípravy okrajový, zbytočný, nepodstatný a informácie, ktoré na tomto predmete poslucháči získavajú, v priamom policajnom výkone nikdy nevyužijú a ani ich na plnenie policajných činností nepotrebujú. Keď ale začneme o postavení etiky a psychológie v policajnom vzdelávaní diskutovať, ľudia často nevedia, čo sa vlastne policajti v oblasti humanitných vied (etika) a spoločenských a behaviorálnych vied (psychológia a sociológia) vlastne učia a akým spoločenským problémom vo vzdelávaní venujeme pozornosť.

¹ Školský vzdelávací program základná policajná príprava SOŠ PZ v Pezinku pre študijný odbor 92-10-6 bezpečnostná služba, z 23. októbra 2013, platný od 23. októbra 2013, str. 61.

² Školský vzdelávací program základná policajná príprava SOŠ PZ v Pezinku pre študijný odbor 92-10-6 bezpečnostná služba, z 23. októbra 2013, platný od 23. októbra 2013, str. 62.

Obsah vzdelávania poslucháčov na SOŠ PZ Pezinok

Vzdelávanie policajtov z oblasti etiky, psychológie a sociológie realizujú učitelia predmetu etika a psychológia policajnej práce predmetovej skupiny policajnej komunikácie v dvoch vyučovaných predmetoch.

Poslucháči po prijatí do služobného pomeru a po nástupe na SOŠ PZ Pezinok s cieľom získať základné policajné vzdelanie absolvujú ako prvý predmet základný policajný výcvik (ďalej len „ZPV“). Vyučovaci predmet ZPV predstavuje vstupný vzdelávací modul, ktorý je zložený z viacerých tematických celkov z rôznych vyučovacích predmetov a z hľadiska cieľa výučby sa zaraďuje na začiatok štúdia.³ Cieľom predmetu je pripraviť novoprijatého policajta na ďalšiu nadväzujúcu výučbu. Obsahuje základné učivo potrebné na pochopenie významu a dôležitosti policajnej služby. Jeho úspešné absolvovanie je nevyhnutnou podmienkou na ďalšie pokračovanie v štúdiu. Poslucháč získa základné vedomosti, zručnosti a návyky z jednotlivých tematických celkov, ako aj rozvoj kondično-koordinačných schopností.⁴

Súčasťou vyučovacieho predmetu ZPV je aj výučba etiky a psychológie. V rámci predmetu ZPV predstavuje výučba etiky a psychológie celkovo 16 vyučovacích hodín a učivo z tejto oblasti možno tematicky rozdeliť do troch okruhov:

1. postavenie polície v spoločnosti a etické normy policajnej práce,
2. základy psychológie osobnosti,
3. základy sociálnej komunikácie.

Prvými témami, ktorým venujeme vo vzdelávaní novoprijatých policajtov pozornosť, sú postavenie polície v našej spoločnosti, jej úlohy a funkcie, ktoré v spoločnosti polícia plní. Poslucháčom vysvetľujeme, prečo je dôležité, aby v štáte fungovala polícia, čo od nich ako policajtov očakávajú občania a čo od nich ako policajtov očakáva spoločnosť. Na to, aby dokázali policajti tieto úlohy plniť, musia spĺňať určité kritériá, ktoré sú na nich kladené, či už z oblasti odbornej prípravy, alebo fyzických a psychických schopností, ale aj komunikačných zručností. Tu zohráva veľkú úlohu etika, hlavne profesionálna etika policajta. Poslucháči sú oboznámení s predpismi, ktoré sa týkajú etického správania policajtov, či už je to zákon o Policajnom zbore, alebo nariadenia MV SR týkajúce sa Etického kódexu príslušníka PZ. Zároveň venujeme zvýšenú pozornosť rôznym negatívnym javom, ktoré sa môžu v služobnej činnosti policajtov objaviť, ako je napríklad korupcia, zneužívanie právomocí verejného činiteľa, prijímanie darčiekov a pozorností alebo násilie. Po týchto úvodných hodinách zameraných hlavne na etiku a etické správanie policajta by mali poslucháči chápať, prečo sú na nich kladené také vysoké nároky, či už v oblasti teoretickej prípravy, fyzickej kondície i psychologické odolnosti.

³ Školský vzdelávací program základná policajná príprava SOŠ PZ v Pezinku pre študijný odbor 92-10-6 bezpečnostná služba, z 23. októbra 2013, platný od 23. októbra 2013, str. 21.

⁴ Školský vzdelávací program základná policajná príprava SOŠ PZ v Pezinku pre študijný odbor 92-10-6 bezpečnostná služba, z 23. októbra 2013, platný od 23. októbra 2013, str. 23.

Ďalší tematický okruh vo výučbe sa zameriava na základné informácie z oblasti psychológie osobnosti. Keďže policajná práca je v prvom rade kontakt medzi policajtom a občanom, je nutné, aby policajti vedeli, prečo sa ľudia správajú určitým spôsobom a z akých faktorov, javov alebo činiteľov toto ich správanie vychádza. Poslucháči preto v rámci vzdelávacieho procesu získavajú informácie o zložkách osobnosti človeka, ako sa tieto zložky navzájom ovplyvňujú a ktoré vnútorné a vonkajšie faktory na osobnosť človeka pôsobia. Dôležitou súčasťou tejto vyučovacej témy je aj analýza jednotlivých typov osobnosti, či už je to z pohľadu členenia typov osobnosti introvert – extrovert, emocionálny – racionálny typ, alebo choleric – sangvinik – flegmatik – melancholik. Okrem podrobnej charakteristiky správania sa jednotlivých typoch osobnosti tak, aby ich poslucháči dokázali podľa správania identifikovať, získavajú poslucháči aj informácie o tom, ako sa jednotlivé typy osobností správajú k policajtom, aké reakcie od nich môžu policajti očakávať (napríklad pri použití donucovacích prostriedkov), ktorý spôsob komunikácie treba zvoliť pri kontakte s jednotlivými typmi osobnosti tak, aby policajti predchádzali zbytočným konfliktom.

Na tému osobnosti úzko nadväzuje ďalší tematický okruh zameraný na sociálnu komunikáciu. Súčasťou jednotlivých vyučovaných tém je podrobná analýza verbálnej a neverbálnej komunikácie. Poslucháči sa učia, akými spôsobmi môžeme komunikovať s inými ľuďmi, aké informácie si ľudia veľakrát nevedome medzi sebou vymieňajú a ako môžu tieto informácie ovplyvňovať ďalšie správanie. To je dôležité hlavne pri ich rozhodnutí viesť komunikáciu s občanom – či už v rovine nedirektívnej komunikácie (teda horizontálne), alebo v rovine direktívnej komunikácie (teda vertikálne). Preto je pre poslucháčov podrobné vysvetlenie, ako funguje nedirektívna a direktívna komunikácia, mimoriadne dôležité, pretože od správne zvoleného spôsobu vedenia rozhovoru závisí, akým spôsobom sa bude komunikácia s občanom vyvíjať. Dôraz sa pritom kladie na presnosť komunikácie. Keďže hrozí riziko, že policajti môžu mať so správnym vedením komunikácie s občanom problémy, zvýšenú pozornosť vo vzdelávaní venujeme systému „5 krokov efektívneho policajta“. Poslucháči sa v rámci piatich krokov (ovládanie emócií, počúvanie a pýtanie sa, prejavenie empatie, žiadanie o spoluprácu a konať, ak všetko ostatné zlyhá) učia, ako správne viesť rozhovor s občanom tak, aby sa vyhli narastaniu negatívnych emócií, konfliktom a iným problémom, ktoré sa v komunikácii môžu objaviť. V oblasti neverbálnej komunikácie sa vo výučbe zameriavame na niekoľko oblastí. Jednou z nich je aj práca s hlasom, ktorá je mimoriadne dôležitá hlavne pri dávaní výzvy občanovi. V oblasti venovanej mimike, teda prejavom tváre, sa vo vyučovacom procese zaoberáme rôznymi mimickými prejavmi človeka a ich emocionálnym pozadím, pričom poslucháčov upozorňujeme, že je nevyhnutné, aby policajti udržiavali neustále pri kontakte s občanom očný kontakt. V oblasti gestikulácie, čiže komunikácie prostredníctvom pohybov rúk, poslucháči získavajú prehľad o rôznych gestách a ich význame v komunikácii. Jednou z dôležitých zásad vychádzajúcich práve z gestikulácie je neustále sledovanie rúk občana z dôvodu bezpečnosti. Ďalšou oblasťou neverbálnej komunikácie je haptika, čiže komunikácia prostredníctvom podania ruky. Poslucháčov oboznamujeme s rôznymi štýlmi podania ruky, či už je to podanie ruky zvrchu, zospodu,

prípadne s odstupom. Štvrtá neverbálna zložka, na ktorej dôležitosť poslucháčov upozorňujeme, je proxemika, čiže komunikácia prostredníctvom vzdialenosti medzi osobami. Poslucháči sú v rámci bezpečnostných zásad upozornení, aby od občana dodržiavali bezpečnú vzdialenosť tak, aby nemohli byť napadnutí, pričom skracujúca sa vzdialenosť medzi policajtom a občanom môže spôsobiť narastanie negatívnych emócií a agresie na obidvoch stranách. Ďalšími neverbálnymi zložkami, ktorým sa venuje pozornosť vo vzdelávaní, sú posturika, čiže chôdza človeka, a kinetika, teda komunikácia cez držanie tela počas rozhovoru. V týchto dvoch oblastiach neverbálnej komunikácie je poslucháčom vysvetlené, ako majú stáť pri komunikácii s občanom, ako má byť otočené ich telo alebo ako má byť správne rozostavená hliadka pri vykonávaní služobného zákroku. Poslednou oblasťou neverbálnej komunikácie, ktorej venujeme vo vzdelávaní poslucháčom pozornosť, je image, teda komunikácia cez úpravu zovňajšku osoby alebo spôsob obliekania. Taktiež sa v oblasti sociálnej komunikácie venujeme chybám, ktorých sa pri hodnotení osoby môžu ako policajti dopustiť, či už je to chyba prvého dojmu, haló efekt, prípadne hodnotenie osoby na základe určitého stereotypu.

Poslucháči v rámci predmetu ZPV získavajú z oblasti etiky a psychológie informácie využiteľné pri vnímaní a hodnotení inej osoby a pri vedení komunikácie s ňou. Zároveň sa dozvedia, na ktoré verbálne a neverbálne prejavy si ako policajti musia dávať pozor, aké indície si musia všimnúť tak, aby neprišlo ku skresleniu informácií, ktoré od osoby prijímajú, alebo naopak – osobe vysielajú, a komunikácia s občanom bola čo najefektívnejšia.

Teoretická výučba je doplnená praktickými cvičeniami rôznych sociálno-komunikačných techník a hier, ako sú napríklad mafia, stavba z lega, test prvého dojmu a iné. Tieto sociálno-komunikačné hry sú zamerané na rozvoj a tréning vyjadrovacích schopností a zručností poslucháčov, zvyšovanie presnosti získavaných alebo poskytovaných informácií, vnímanie a hodnotenie verbálneho a neverbálneho prejavu človeka.

Po ukončení predmetu ZPV poslucháči absolvujú komplexné integrované cvičenie (ďalej len „KIC“), na ktorom sa podieľa viacero vyučovacích predmetov. Prvé KIC je zamerané na precvičovanie vybraných oprávnení policajta – ako napríklad oprávnenie požadovať preukázanie totožnosti, oprávnenie požadovať od osoby vysvetlenie, oprávnenie zaistiť osobu podľa zákona o Policajnom zbore, ale aj na používanie rádiostanice pri plnení služobných úloh. Keďže toto KIC sa zameriava hlavne na nácvik komunikácie, poslucháči na ňom môžu využiť všetky poznatky získané z oblasti etiky a psychológie. Nácvik komunikácie prebieha od najjednoduchších modelových situácií, ako napríklad vypýtanie si dokladov od občana až po riešenie zložitejších situácií, pri ktorých už musia poslucháči využívať viacero oprávnení a získavať v rámci komunikácie viac konkrétnych informácií. Učitelia etiky a psychológie pri riešení modelových situácií zvyčajne hodnotia celkový priebeh komunikácie, využívanie systému 5 krokov efektívnej komunikácie, verbálny a neverbálny prejav hliadky, prácu s hlasom či dodržiavanie ľudských práv.

Po ukončení predmetu ZPV pokračujú poslucháči vo vzdelávaní v oblasti etiky a psychológie v základnej policajnej príprave na predmete etika a psychológia policajnej práce. Na tento vyučovací predmet je vyčlenených dovedna 54 vyučovacích hodín. Obsah vyučovaných tém na predmete EPP môžeme rozčleniť do troch tematických celkov:

1. komunikačné zručnosti,
2. sociálno-patologické javy,
3. vplyv záťaže a stresu na psychiku policajta.

V rámci predmetu ZPV získali poslucháči poznatky potrebné na správne vedenie komunikácie tak, aby zvládli komunikáciu s bežnými ľuďmi, s ktorými prídu počas plnenia služobných úloh do kontaktu. Napriek tomu sa ale policajti pri plnení svojich služobných úloh stretávajú aj s osobami, u ktorých je veľký problém viesť komunikáciu na vecnej úrovni. Preto prvý tematický celok predmetu EPP nadväzuje na predmet ZPV a v oblasti komunikácie sa zameriava na asertivitu, agresivitu a riešenie konfliktov.

Dôraz vo výučbe sa kladie hlavne na voľbu vhodného správania sa policajta voči občanovi, čiže na asertívne správanie. Poslucháči sa postupne naučia rozlišovať medzi agresívnym, pasívnym a asertívnym správaním z pohľadu reakcií a podnetov občana alebo verbálnej a neverbálnej komunikácie. Súčasťou výučby je aj výklad a praktický nácvik rôznych asertívnych techník, ktoré je možné pri komunikácii s občanom využiť, ako sú napríklad pokazená gramofónová platňa, negatívna asercia alebo selektívne ignorovanie.

V oblasti agresie a agresivity sa na základe predchádzajúcich poznatkov poslucháči učia správne identifikovať agresívne správanie nielen na strane občana, ale aj na strane policajta, keď už môže prísť z jeho strany k zneužitiu právomocí verejného činiteľa. Poslucháči sa dozvedia, prečo sú ľudia agresívni, aké faktory na ich agresivitu vplyvajú, čo agresiu zvyšuje a ako sa postupne v správaní človeka agresia prejavuje od tých najmenej závažných prejavov až po tie, ktoré súvisia s páchaním násilnej trestnej činnosti.

Poslednou témou, ktorá sa týka komunikácie, je téma zameraná na problematiku medziľudských konfliktov. Okrem charakteristiky konfliktu, jeho členenia a stupňovania poslucháči získavajú poznatky aj o postupe a rôznych technikách vyjednávania, pretože v rámci svojej služobnej činnosti sa stretnú aj s riešením rôznych občianskych sporov, ako sú napríklad susedské, manželské alebo partnerské konflikty. Poslucháčom je podrobné vysvetlené, pri ktorých konfliktných situáciách je lepšie využívať facilitáciu, mediáciu a arbitráž a ako majú postupovať pri riešení týchto konfliktných situácií.

Aj v tomto prípade je teoretická výučba doplnená o nácvik rôznych sociálno-komunikačných techník a hier, ako sú napríklad milionár alebo pristátie na mesiaci. Tieto sociálno-komunikačné hry sú opäť zamerané na rozvoj vyjadrovacích schopností a zručností, zvyšovanie presnosti komunikácie, vnímanie a hodnotenie verbálneho a neverbálneho prejavu človeka, ale aj na sebakpresadenie, správne vedenie vyjednávania v skupine a zvládnutie konfliktnej situácie s agresívnym človekom prostredníctvom komunikácie.

Po ukončení tematického celku by mali byť poslucháči schopní viesť rozhovor s občanom tak, aby zabránili narastaniu negatívnych emócií a konfliktom. Keďže aj na iných vyučovacích predmetoch, ako napríklad poriadková služba, dopravná služba, kriminalistika alebo právo, sa vyučujúci v rámci vzdelávania poslucháčov venujú nácvikom modelových situácií, poslucháči získané poznatky z tohto tematického celku môžu využiť aj pri riešení modelových situácií na týchto vyučovacích predmetoch.

Policajti pri plnení svojich služobných úloh prichádzajú do kontaktu s rôznymi osobami pochádzajúcimi z rôznych sociálnych skupín. Druhý tematický celok vo výučbe EPP je preto zameraný na rôzne sociálno-patologické javy, ktoré sa v spoločnosti objavujú. Cieľom tohto tematického celku je poslucháčom vysvetliť, prečo sa niektoré sociálno-patologické javy v spoločnosti objavujú, ktoré osoby majú sklony tieto sociálno-patologické činy páchať, ako sa tieto osoby správajú k policajtom a čo je úlohou policajta v boji proti sociálno-patologickým javom.

Prvá téma z tohto tematického celku sa zaoberá spoločnosťou. Poslucháči získavajú poznatky o členení spoločnosti na majoritu a minoritu, pričom dôraz sa kladie na vzťah medzi nimi a na rôzne negatívne javy, ktoré sa medzi majoritou a minoritou môžu objaviť. Prvými sociálno-patologickými javmi, ktorým venujeme vo vzdelávaní policajtov pozornosť, sú vandalizmus, promiskuita, prostitúcia a bezdomovectvo. Poslucháči sú oboznámení, ako sa jednotlivé sociálno-patologické javy prejavujú, prečo predstavujú pre spoločnosť problém, ako sa osoby páchajúce tieto sociálno-patologické činy správajú na verejnosti, ale aj k policajtom, a ktorý spôsob vedenia komunikácie policajta s osobou je pre policajta ten najvhodnejší.

Veľký dôraz vo vzdelávaní poslucháčov sa kladie na problematiku domáceho násillia, poslucháči sa oboznamujú s prejavmi fyzického, psychického a sexuálneho násillia. Učia sa správne identifikovať, kedy ide o domáce násillie a ako sa domáce násillie prejavuje v správaní páchatel'a a obeť v jednotlivých fázach špirály domáceho násillia. Poslucháči sa taktiež učia, ako správne viesť rozhovor s páchatel'om domáceho násillia a ako správne viesť rozhovor s obeťou domáceho násillia, ktoré otázky je vhodné im položiť a akou formou. Keďže sú policajti často kritizovaní za nevhodnú komunikáciu s obeťami a poškodenými, súčasťou výučby na predmete EPP sú aj zásady komunikácie vychádzajúce z oblasti viktimológie. Poslucháči sú oboznámení s rôznymi typmi obeť, od úplne nevinných až po tie, ktoré sú vinné viac ako páchatel' samotného trestného činu, a akým spôsobom sa rôzne typy obeť prejavujú v komunikácii. Poslucháči sú zároveň upozorňovaní, že aj oni sa môžu dopustiť ubližovania obeť prostredníctvom sekundárnej viktimácie formou nesprávne vedeného vypočúvania alebo výsluchu. Súčasťou výučby z problematiky domáceho násillia sú aj niektoré nové formy týrania, ako sú napríklad mobbing a nebezpečné prenasledovanie (stalking alebo cyberstalking).

Ďalší výrazný sociálno-patologický jav, ktorý sa v uplynulých rokoch častejšie objavuje v spoločnosti a taktiež mu venujeme pozornosť vo výučbe, je obchod s ľuďmi. Poslucháči v rámci vzdelávacieho procesu získavajú poznatky o tom, ako systém

obchodovania s ľuďmi prebieha, ako je organizovaný, kto sa najčastejšie stáva obeťou obchodovania a s akým cieľom. Poslucháči sa zároveň naučia, ako majú postupovať v prípade, ak sa im podarí počas služobnej činnosti obchod s ľuďmi odhaliť.

Keďže sa páchanie sociálno-patologických činov objavuje nielen u jednotlivcov, ale aj vo väčších sociálnych skupinách, výučba sa zameriava aj túto oblasť. Obsahom vyučovacej témy zameranej na sociálne skupiny je oboznámenie poslucháčov so vznikom sociálnej skupiny a jej vývojom (napríklad aj z pohľadu fanúšikov na štadióne) či poznatky, ako vznikajú jednotlivé sociálne pozície a sociálne roly v rámci celej sociálnej skupiny. Poslucháčom sú poskytované informácie aj o tom, ako sa jednotlivé sociálne roly prejavujú v správaní, ako policajti môžu jednotlivé sociálne roly správne identifikovať a ako viesť s týmito osobami komunikáciu.

Nasledujúcou vyučovanou témou, ktorá bezprostredne nadväzuje na problematiku sociálnych skupín, je problematika hromadného správania. V rámci tejto témy sa vzdelávanie zameriava na charakteristiku davu a jeho znakov, ktoré ho odlišujú od sociálnej skupiny. Ďalšou dôležitou informáciou, ktorú poslucháči na pochopenie davu získavajú, je podrobný popis správania rôznych typov aktívnych alebo pasívnych davov. Cieľom vyučujúcich ale nie je len to, aby poslucháči chápali správanie davu, ale aby poznali faktory, ktoré vplývajú na jednotlivcov, ktorí v priebehu krátkej chvíle dokážu zmeniť svoje správanie a urobiť v dave to, čo by za iných okolností možno nikdy neurobili. Preto majú poslucháči podrobne vysvetlený aj vznik a vývoj davovej psychózy. Dôležitou informáciou pre poslucháčov je aj poznanie sociálnych úloh v rámci davového zoskupenia, so zameraním na iniciátora, aktívneho účastníka davu, pomocného účastníka davu a odporcu davu. Poslucháči zároveň získavajú informácie o tom, ako majú s jednotlivými osobami podľa ich sociálnej roly viesť rozhovor, aké správanie môžu od osoby očakávať, na čo si musia dávať pri kontakte s potenciálne nebezpečnou osobou v dave pozor. Súčasťou tejto vyučovanej témy je aj problematika diváckeho násillia. Poslucháčom je vysvetlené, čo to vlastne divácke násillie je, a to s upozornením, že nemusí ísť len o divácke násillie na futbalovom štadióne, ale v rôznych formách sa s ním môžu stretnúť aj počas hokejových, hádzanárskych či basketbalových zápasov. Významným prvkom vo výučbe je charakteristika bežných fanúšikov a skupín nazývaných ultras a hooligans. Poslucháči majú na praktických príkladoch podrobne vysvetlené rozdiely v správaní a konaní jednotlivých typov fanúšikov. Informácie, ako hooligans prostredníctvom davovej psychózy vyvolávajú agresiu u ultras na štadióne, aké metódy a formy využívajú na ovládanie veľkej masy ľudí, sú pre poslucháčov cennými poznatkami, pretože niektorí z nich budú pôsobiť aj v poriadkových jednotkách.

Nasledujúca vyučovaná téma, ktorá sa zaoberá ďalším narastajúcim sociálno-patologickým javom, je extrémizmus. Poslucháči v rámci tejto témy získavajú podrobné informácie o tom, ktoré správanie a konanie osoby môžeme označiť za extrémistické. Poslucháči majú podrobne vysvetlené ciele pravicového, ľavicového a náboženského extrémizmu, symboliku jednotlivých extrémistických skupín, pričom sa vyučujúci nezameriavajú len na všeobecne známe symboly, ale aj na tie menej spoločensky známe,

rôzne číselné označenia alebo kombinácie farieb na oblečení, ktoré bežným ľuďom nič nehovoria, avšak pre prívržencov extrémistických skupín sú veľmi dobre známe. Cieľom vzdelávania je teda nielen to, aby policajti vedeli identifikovať len aktívneho člena extrémistického hnutia, ktorý sa verejne k extrémistickej skupine hlási, ale aj toho, ktorý identifikačné znaky nosí skryto a je pre bežného človeka zvyčajne nepostrehnuteľný.

Posledný sociálno-patologický jav, ktorému sa venuje vo vzdelávaní policajtov pozornosť, sú drogové závislosti. Poslucháči sa okrem charakteristiky jednotlivých návykových látok, s ktorými sa najčastejšie môžu stretnúť pri plnení služobných činností, oboznámia aj s účinkom jednotlivých drog na psychiku a správanie človeka. Pri každej droge získajú informácie o tom, ako človek pod vplyvom drogy rozmýšľa, komunikuje s inými, ako reaguje na rôzne podnety, ako reaguje na požiadavky policajta a ktorý spôsob komunikácie policajta s osobou pod vplyvom návykovej látky je ten najvhodnejší.

Zvyčajne po ukončení tematického celku zameraného na sociálno-patologické javy majú poslucháči v rámci vzdelávacieho procesu ďalšie KIC, ktoré je zamerané hlavne na nácvik použitia donucovacích prostriedkov, avšak aj tieto situácie sú založené na prvotnej komunikácii. V modelových situáciách často vystupujú osoby páchajúce rôznu protiprávnu alebo trestnú činnosť, preto pri riešení týchto situácií môžu poslucháči využívať poznatky nielen z oblasti komunikácie, ale aj z oblasti sociálno-patologických javov tak, aby zadanú modelovú situáciu riešili čo najefektívnejšie.

Posledný tematický celok je zameraný na problematiku vplyvu záťaže a stresu v policajnej práci. Poslucháči sa oboznámia s rôznymi prejavmi záťaže, ktoré sa odzrkadlia v správaní policajta. Okrem spoznania príznakov, keď je policajt vystavený stresu, frustrácii a deprivácii, sa policajti zároveň oboznámia s možnosťami, ako efektívne proti záťaži bojovať.

Dôležitou súčasťou tohto tematického celku je venovanie pozornosti problematike syndrómu vyhorenia. Pretože sa policajti každý deň stretávajú s rôznymi sociálno-patologickými javmi alebo konfliktnými situáciami, môžeme prácu policajta považovať za veľmi náročnú. Keďže predpokladáme, že väčšina z policajtov chce pôsobiť v služobnom pomere príslušníka PZ viacero rokov, je nevyhnutné, aby vedeli príznaky syndrómu pracovného vyhorenia včas identifikovať a prijali také opatrenia, aby u nich neprišlo k narastaniu negatívnych pocitov. Z tohto dôvodu sa poslucháči oboznamujú aj s rôznymi relaxačnými technikami, ako je napríklad autogénny tréning, ktorý prebieha aj formou praktického nácviku.

Predposledná vyučovaná téma je venovaná problematike psychických chorôb. Poslucháči opäť nezískajú len teoretické informácie o charakteristike jednotlivých porúch, s ktorými sa môžu počas svojej služobnej činnosti najčastejšie u osôb stretnúť, ale získavajú aj poznatky o psychickom prežívaní a správaní osoby a možnostiach komunikácie policajta s ňou. Na základe týchto poznatkov by policajti mali dokázať aspoň približne identifikovať osobu, ktorá javí známky psychickej choroby, a zvoliť k nej vhodný komunikačný postup.

Posledná téma vyučovaná na predmete EPP sa vyučuje v spolupráci s učiteľmi predmetu kriminalistika a je venovaná problematike vypočúvania a výsluchu. Poslucháčom sú

poskytované informácie, ako správne viesť rozhovor s rôznymi typmi osôb a získať tak čo najviac a čo najpresnejších informácií. Spolupráca predmetu EPP a kriminalistika je ukončená praktickým cvičením, na ktorom si poslucháči v rámci modelových situácií precvičia vypočutie osoby, ktorá prišla ohlásiť určitú udalosť (napríklad stratenú zbraň, nezvestnú osobu a podobne).

Zvyčajne po ukončení výučby na predmete EPP absolvujú v rámci vzdelávacieho procesu poslucháči posledné KIC, ktoré je zamerané na komplexné riešenie modelovej situácie. Pri riešení týchto modelových situácií už poslucháči musia kombinovať učivo zo všetkých predmetov vyučovaných v rámci základnej policajnej prípravy vrátane EPP. Zvládnutie týchto modelových situácií dáva predpoklad, že poslucháč je dostatočne pripravený na to, aby štúdium úspešne ukončil maturitnou skúškou z odborných predmetov.

Záver

Výučba na predmete EPP je zameraná na prípravu poslucháčov na praktický výkon služby v oblastiach efektívnej komunikácie, vhodného a primeraného správania sa policajta voči občanovi a riešenia konfliktných situácií. Na dosiahnutie čo najlepšej pripravenosti poslucháča na výkon policajného povolania je nevyhnutná orientácia smerom k integrácii medzipredmetových väzieb ostatných vyučovaných predmetov tak, aby poslucháči dokázali poznatky a informácie z predmetu EPP efektívne využívať aj na iných vyučovaných predmetoch, napríklad poriadkovej služby, dopravnej služby, kriminalistiky, práva alebo služobnej prípravy. Dovoľme si tvrdiť, že každý vyučovaný predmet je v rámci základnej policajnej prípravy dôležitý a má svoje miesto v systéme vzdelávania. Vzájomným prepojením poznatkov zo všetkých vyučovaných predmetov poslucháč získava presnejší prehľad o policajnej práci a stáva sa lepšie teoreticky i prakticky pripravený na výkon policajného povolania.

Literatúra

SOŠ PZ v Pezinku. 2013. *Školský vzdelávací program základná policajná príprava pre študijný odbor 92-10-6 bezpečnostná služba*. [online] Pezinok : SOŠ PZ v Pezinku, 2013. [cit. 2015.02.02] Dostupné na internete:
<http://www.minv.sk/swift_data/source/miestna_statna_sprava/sos_pz_pezinok/dokumenty/skvp/SVP%202013.pdf>.

Key words: Ethics, Psychology, Sociology, Education.

Summary

Lessons on Ethics and Psychology of Police work are focused on students' preparation for practical police service performance. To achieve this goal, arts knowledge, such as ethics, psychology and sociology are used. Applications of this knowledge in police practice is

possible in the sphere of effective communication, adequate behavior of a policeman toward a citizen and solution the conflicting situations without violence.

mjr. PhDr. Miloš Bučko

doktorand

Katedry spoločenských vied APZ v Bratislave

Stredná odborná škola PZ v Pezinku

e-mail: milos.bucko@minv.sk

Recenzent: doc. Dr. Karol Murdza, PhD.